

Sváb hét utáni beszélgetés Molnár Lászlóné igazgatónővel, a pápakovácsi iskolában

Vallomás

„Hogy miért is lettem tanár? Amióta az eszemet tudom, mindig az szerettem volna lenni. Ahogy visszaemlékszem, több mint ötven évvel ezelőttre, előbb mondtam, hogy tanár néni szeretnék lenni, mint hogy diák lettem. Azt, hogy milyen is az iskola, keresztanyáméknál ismertem meg, nyaranta 1-2 hetet unokatestvéreimnél töltöttem, akik egy illetve két évvel fiatalabbak nálam. Anyukájuk, a keresztmamám tanítónő volt. Mindig beengedett bennünket az üres iskolába, pontosabban abba az egy terembe, ami az iskola volt, mert összevontan tanította a csempeszkopácsi 1-4. osztályosokat. A család ott lakott az iskola épületének másik szárnyában. Az volt a szolgálati lakás. Nagyon szerettem bemenni az üres terembe. Jó mélyen beszívtam az „iskolaszagot”, és már el is varázslódtam. A legidősebb lévén, unokatestvéreimet beültem a padba, és tanítottam őket. Rajzolhattunk a táblára krétával, a falra kitett táblákról ellestük a betűket. Hogy melyik milyen betű, nem is tudtuk először, de azon versengtünk, ki tudja a legcifrabbat lemásolni. Bevallom, irigyeltem is a lányokat, akik anyukájuk mellett annyit lehettek az iskolában, amennyit csak akartak. Aztán azért, hogy őket az anyukájuk tanította. (Később beláttam, az sem mindig a legjobb.)

Szerettem első tanító nénimet, Magdi nénit, mert sokat mosolygott, dicsért és mindig bátorított bennünket. A tanév végén vizsgát kellett tennünk a szüleink előtt. Ott álltam a tábla előtt, krétával a kezemben, és cseppet sem izgultam, sőt úgy éreztem, most megmutathatom, mennyi mindent tudok, és most már tanító néni is lehetek. Később is nagyon jó tanáraim voltak. Szigorú, következetes és egységes volt az elvárás velünk szemben. Felnéztem osztályfőnökömre, aki özvegy férfi létére egyedül nevelte két kislányát, mégsem panaszkodott soha, hogy fáradt, vagy nem tudta kijavítani az előző órán írt magyar dolgozatokat. Eleinte azt gondoltam, biológia tanár leszek, mert erdőmérnök apukámtól rengeteget tanultam a növényekről. Soknak a latin nevét is tudtam, amit biológia tanárnőm nagyra értékelt, és jutalmazott ötösökkel. Aztán jött a kémia iránti szerelem. A kíváncsiságomat keltette fel Sudár Imre tanár bácsi a kísérleteivel. Jó tanáraim voltak a gimnáziumban is. De a biológia tanárnő egy év után másik iskolába ment, és hiába voltam utána is ötös, már elveszett a varázs, és éreztem, hogy nincs meg az a többlettudás, amivel tovább lehetne tanulni ezen a szakon. Mivel a kémia csak matematikával és fizikával volt még párosítva, és az utóbbihoz nem fűztek kellemes élmények, hát maradt a matematika. Amikor felvettek

a főiskolára, madarat lehetett volna velem fogatni. Nem volt se kollégiumi, se albérleti szállásom, de nem érdekelt semmi, a világot ki tudtam volna forgatni négy sarkából, olyan lelkes voltam. A főiskolai évek alatt is mindig azt vártam, mikor mehetek már tanítani. Korrepetálást is vállaltam, de az mégsem volt az igazi, mert nem iskolában volt. Nekem az igazi tanítást az iskola jelentette. Már a gyakorló iskolában is megfigyeltem, hogy jobban szeretik a gyerekek, meg persze magam is így voltam, azt a tanárt, akinek van humora, és nem baj, ha nevetünk is matek órán. Én is ilyen szerettem volna lenni, és nem a szigorú, összevont szemöldökű, akitől mindig félni kell.

Igazi tanár Pápakovácsiban lettem. Mert nem csak a diploma teszi a tanárt, hanem a gyakorlat, a tapasztalat is. Hálás szívvel gondolok Ben-

kő Jenő igazgató bácsira, aki felvett felesége álláshelyére, aki éppen nyugdíjba vonult. Nem volt könnyű tanult tantárgyaim mellett éneket tanítani akkoriban, mert minden falusi ünnepeken szerepelni kellett, a névadótól a könyvnapig. De nem riadtam vissza semmitől. Nagyon jó kollégákkal hozott össze a sors, akiktől sokat tanulhattam. Lelkesedésemet látva, mint fiatal kolléga a pápai járás matematika és kémia munkaközösségében feladatot kaptam, versenyek szervezését, később a munkaközösség vezetését. Megbecsültek iskolámban is, felterjesztettek, és három év után miniszteri dicséző oklevéllel ismerték el munkámat. És az elismerés szárnyakat ad. Vezetőként is azt vallom, hogy a jó szó nem kerül semmibe, de mosolyt csal az arcokra és lelkesedést a szívekbe. A fiaim születését követően pár évvel igazgatóhelyettes lettem, 14 évig voltam helyettes, majd igazgató. Pályaelhagyás soha nem jutott eszembe, a jó Isten, vagy jó sorsom irányított erre a pályára, ez az út kijelöltett számomra. Nem lettem volna boldog ember, ha nem lehettem volna tanár. Sok tanítványomra vagyok büszke, de annak örülök mégis a legjobban, hogy mindhárom osztályomból, akiknek osztályfőnöke lehettem, egy-egy tanítványom ma a kollégám, sőt azon kívül még három tanítványom is kollégám lett. Remek emberek! És ők is segítenek, hogy fiatalon tartsam magam. Sok-sok 120 órás képzést tudhatok magam mögött. Érdekelt a számítógép, szívesen végeztem informatikai tanfolyamokat, de a szakmai- módszertani megújulást is fontosnak tartom. Az elmúlt négy évben három Európai uniós pályázatot valósított meg iskolánk: TÁMOP3.1.4: Innovatív iskolák fejlesztése, TIOP 1.1.7: Informatikai infrastruktúra-fejlesztés, és a TÁMOP 3.1.7 Referencia-intézmény Pápakovácsiban. A pályázatok jelentős részét képzések tették ki, amelyek során, mint vezetőnek, sokféle, tanulásszervezési, változásmenedzselési, módszertani képzésen kellett átessenem, amelyek nagyobb része hasznosítható és nagyon jó volt. Hasznos a tantestületnek is, mert a megújulást hozta. Szerencsés vagyok, hogy olyan tantestület élén állhatok, amely képes a változások szükséges-

ségét megérezni, és hajlandóságot mutatnak ezt a változtatást megtenni, megélni.

Hét éve szereztem a második diplomámat, mint „Közoktatási vezető”, hisz igazgatói megbízásomhoz elengedhetetlen volt. A távoktatás nehézségei ellenére ez is hasznos volt, mert igazgató vagy leendő igazgató kollégákkal ismerkedhettem meg, akikkel megoszthattuk mindennapi tapasztalatainkat, és próbáltunk segíteni egymásnak. Jó kis csapatot alkottunk.

És ezután sem hagytam fel a tanulással. A veszprémi Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Karán mesterképzésben vettem részt, és pedagógia tanári végzettséget szereztem 2013-ban. Próbátételek is szántam magamnak, képes vagyok-e még az oktatási rendszerbe bekapcsolódni tanulóként. Mindenkinek tanácsolnám, mert megmozgatja az embert fizikai s szellemi értelemben is. Fantasztikus embereket ismerhetünk meg, akikkel valószínűleg sohasem találkozunk. Új szint hoznak az ember életébe, más szemszögből láttatják a dolgokat. Az idegenből, pár együtt eltöltött óra alatt ismerőssé válnak.

Pápakovácsiban kezdtem a pályámat 1977-ben, és hűségesen, boldogan dolgozom még most is ugyanabban az intézményben – bár az évtizedek alatt sokat változott iskolánk, még nevében is, tevékenységem, feladataim is, a körülmények, és persze jómagam is. Szerencsésnek mondhatom magam, mert tehetséges tanítvá-

nyaimat minden évben sikerült annyira fellelkesítenem, hogy szívesen iratkoztak be szakkörre, és mindig volt köztük olyan szorgalmas, akit versenyre készíthettem fel. Falusi, kis iskolából kémia tanulmányi verseny országos döntőjébe jutni, nagy szó. Ez kétszer is megtörtént, és tanítványom az első tízben végzett. Büszke vagyok rá. De nem csak a tehetséges tanulókra szánom szívesen az időmet, felvállaltam hátrányos helyzetű gyerekek mentorálását is. A szerény családi körülmények, szociális háttér ellenére sikerült a nyolcadik osztályt mindhárom általam támogatott diáknak elvégeznie.

Jól esik, ha egy-egy kisgyerek hozzámmal szalad, és eldicsekszik a piros ponttal, ötössel, vagy aranyérmével egy sportverseny után. Lehajolok, elmeséltetem a történeteket, megsimogatom a buksiját, és kezet fogva gratulálok. Látom a szemük csillogását, mennyire fontos ez az elismerés az igazgató néni részéről. Névnapi szünet szinte minden diáktól, legyen az kicsi, nagy, megkapom a jó kívánságokat. Igaz, többnek az anyukáját vagy apukáját, vagy mindkettőt is tanítottam.

Arra, hogy igazgató legyek nem készültem. A kollégáim elfogadtak, támogatnak. Nélkülük nem jutottam volna idáig, s nem is vállalhatnám ezt a nehéz feladatot. Ellenőrizni, tanévet tervezni, döntéseket hozni, egyszerre toleránsnak és következetesnek is kell lenni, gyártani a sok-sok adminisztratív feladatot. Az igazgatóság ezért nem olyan vonzó, mint a tanítás. Én

Kastély Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola

elsősorban tanárnő vagyok, akkor érzem magam jól a bőrömben, ha gyerekek közt lehetek, ha taníthatok. Néha fárasztó, de gyönyörű hivatás. Hálás vagyok a sorsnak, hogy megvalósulhattak álmaim. Azt gondolom, ennél szebb pályafutást nem is képzelhettem volna magamnak!”

M. A.: *A pápakovácsi iskolába, ami egy volt kastély, az udvaron keresztül, az épületet megkerülve lehet bejutni, belső udvarán túl kastélyparkban játszanak gyerekek, az iskola épületére merőlegesen felújítatlan épületrész, tervekkel, elképzelésekkel, bizonyos dolgokra, még így is használva. Pápakovácsiban is az derül ki, amit tudni is lehet, minden az embereken, fantáziájukon, szeretetteljes viszonyaikon múlik, egymáshoz, tárgyakhoz. Az emeletre kanyargó kastélylépcső alatt képek, kiállítás fogadja az érkezőt, asztal terményekkel és kitömött lúdfigurával hívja fel magára a figyelmet, fent a magasban pedig, ahova a kanyargó lépcső is felvezeti a szemet, papír ludak repülnek. Micsoda hangulata van ennek az iskolának! És derűsek, udvariasak a diákok. Érdeklődő a tekintetük, ahogy köszönnek, és mosolyognak. Megtisztelik a vendéget.*

Molnár Lászlóné Péterfalvi Zsuzsanna az igazgatói irodában fogad. Szeretném, ha megtudhatnám mindannak az okát, ami miatt Pápakovácsiban, egy 500 körüli lakosú településen fenn tud maradni egy nyolc osztályos iskola. Mi vonzza ide a diákokat? A falubelieket, a környező falvakét, sőt, Pápáról is járnak ki diákok. Tehát az iskolának valami miatt olyan híre van, a tanári testülete és vezetése olyan, hogy ez vonzó tud lenni diákoknak, vagyis olyan korban, amikor még a szülő dönti el azt, hogy a gyerekének jó lesz-e egy iskola, akkor a szülőnek.

Hogy-hogy ez a körzeti iskola éppen Pápakovácsiban van? Mivel magyarázható, hogy az igazgatónője, aki tudvalevően jó szakember, tehát biztos vinnék pápai iskolák is, kitart Pápakovácsi mellett? És mivel magyarázza az igazgatónője, hogy ilyen vonzása van az iskolájának?

M. L.-né: Köszönöm a szép felvezetést. Ez az iskola – tárgyi feltételek tekintetében – csak itt lehet, itt van

akkora épület, hogy elfér 8 osztály. A Somogyi kastélynak gróf Somogyi Ilona volt az utolsó tulajdonosa, aki az épületet a Pannonhalmi Apátságára hagyta, tőlük '48-ban az államkincstárhoz került, és így a község tulajdonába. Nem csak pápakovácsi gyerekek járnak ide, a környék beiskolázási körzete még Kup, Ganna, Döbrönte és Nóráp községek. De mivel szabad iskolaválasztás van, nem csak a körzetből lehetnek gyerekek, tehát Dákáról is jár például 11 tanuló, és járnak Pápáról és Tapolcafőről, még Adásztevelről is. Vannak olyan tanulók, akiknek a szülei jártak ide, és azért szeretnék, hogy az ő gyerekük is idejárjon. Tehát lehet egy családi kötődés is.

Pápakovácsi nem sváb község, ki-mondottan sváb Ganna és Döbrönte települések, ahova betelepített alsó-bajorországi sváb családok kerültek. Ott hagyományosan a nagyszülők svábul beszéltek. Az első indíttatás innen jött. Alakult egy német-sváb asszonykórus, a vezetőjük Benkő Jenőné Ili néni volt, aki Gannán kezdett tanítani, felkarolta a csoportot, országos kórus lettek. Ez az Ili néni, aki beszélt németül, ezeknek a nagyszülőknek az unokáit elkezdte itt szakkörszerűen tanítani, mert a gyerekek a családból nem vitték tovább a nyelvet. Aztán kibővült a tanítás úgy, hogy csinálta heti egy órában, már nyugdíj mellett. Én az ő álláshelyére kerültem. Amikor ő nyugdíjba ment, azon a napon kerültem én ebbe az iskolába pedagógusnak. És ez a német tanítás elkezdődött úgy, hogy idegen nyelvet, orosz tanultak és mellette tanulták a németet. Rendszerváltáskor adódott a lehetőség, hogy nem orosz, hanem németet lehetett tanulni. Párhuzamosan egyébként is a kettő nagyon nehéz egy kisgyerekek, két idegen nyelvet tanulni. Úgy, hogy nem anyanyelve, mint ahogy a sváb nagyszülőknek, mert nem öröklődött tovább ez a nyelv.

A '90-es években adódott az a lehetőség, hogy nyelvoktató általános iskola legyünk. Tehát nem két tan nyelvű, a nyelvet oktatjuk csak, mint idegen nyelvet. De ezt emelt óraszám-ban. Heti öt alkalommal öt órában van német óra. Ezenkívül mostanra már bevezették, hogy legyen egy né-

met honismeret óra, így gyakorlatilag hat németóra van. És mellette, régebben is volt ilyen lehetőség, szakkör-szerűen lehet néptáncsoportot működtetni. Tanítani sváb néptáncokat. Ebben én is közreműködtem még az elején, mert én az Erkel Ferenc Ének Zenei Általános Iskolába jártam, ahol mi néptáncot is tanultunk. És néhány alaplépéssel én is tisztában voltam, tehát egy-egy kisebb produkciót be tudunk mutatni a gyerekekkel. És én ezt örömmel tettem. Most, hogy van művészeti alapiskola, és elkezdtek a gyerekek például magyar néptáncot tanulni – az Ihász Lacitól meg a Bors Évától –, megkértem, hogy lehetne-e egy testnevelés órát kiváltani úgy, hogy azon német néptáncot tanulnak. Mostantól már harmadik osztályig felér az a csoport, amelyiknek az öt testnevelés helyett négy van, és egy testnevelés órában német néptáncot tanulnak. A falunak lesz nemzetiségi napja jövő pénteken, azon például fellépnek ezek a kisgyerekek, egy kis válogatott csapat.

Az iskolában régebben Sváb bált tartottunk, amikor meghívtunk más iskolákat, környékbeli sváb településekről szereplőket, meg a mi kisgyerekeink szerepeltek, hívtunk zenekart, mondjuk a városlődit, húzták a talpalávalót. Az összes pedagógus főzött, hogy a vacsora olyan legyen. Mindenki beleadott mindent. A sváb bál egy napra koncentráldott. A dolog akkor teljeseedett ki témahétté – mert ezt pedagógusként így hívjuk –, amikor egy TÁMOP-os pályázat, a TÁMOP 3.1.4.-ben a kompetencia alapú iskolafejlesztés keretében kellett helyi innovációt kitalálni. És akkor ezek közül az egyik ez a sváb hét volt, amit ki kellett részletesen dolgozni, hogy mit fogunk csinálni. Ennek vannak állandó elemei, például, hogy a környékbeli nemzetiségi iskolákat meghívjuk egy kis játékos csapatvetélkedőre. Az idén eljött a noszlopi iskola, az ugo-di, a Munkácsy Pápáról két csappal. A vetélkedő nem igényel akkora felkészülést, inkább kicsi talpraesettséget. Van előzetes feladat, amit be kell küldeni. Például az idén az volt, hogy az iskolájukat kellett bemutatni németül. De mindig más jellegű a feladat. Néha egy-egy tárgyat kellett összeszedni a nagyszülőktől, és arról beszélni. Van

ennek keretében szép kiejtési versenyünk. Van kézműves tevékenység. Az idén volt egy fafaragó, tartott a gyerekeknek bemutatót, megmutatta az ő tevékenységét, a gyerekek készíthettek kulcstartót, tehát valami kis emléket. Pásztor Károly, kupi fafaragó járt nálunk. De például van helyi sajtókészítő. Őt is elhívtuk, kóstoltak a gyerekek joghurtot, sajtokat. Elmondta, mi hogyan készül. A méhészmára maradt, mert a múlt héten a Bakony-kiállításon volt Veszprémben, nem ért rá. Ma volt itt. Ami a falusi élethez kapcsolódó dolog, és érdekli a gyerekeket, azt igyekszünk bemutatni. Úgyhogy ez a sváb hét tanításon kívüli programok szervezésével is foglalkozik. Tehát nem kimondottan a tanítási órákon, hanem a tanítási órákon kívül. Ha délelőttre esik, akkor igyekszünk vagy rövidített órákkal megoldani, hogy ne maradjunk el a tananyaggal sem, mert az is fontos, hogy azzal is haladjunk, mindenkinek a saját órája fontos. Meg igyekszünk nem csak az iskola falain belül maradni, hanem a vonzáskörzetből is résztvevőket idecsábítani.

M. A.: *Ha nem sváb falu Pápakovácsi, akkor mitől érződik mégis, hogy hasonló a tartása, szorgalma, mint sváb falvaknak? Szép számmal akadnak itt svábok, sváb családok, a falu polgármesterének a nevéből is arra következtettek, hogy ők is német család.*

M. L.-né: Igen. Ide beszármaztak, benősültek, beházasodtak sváb településekről. Például Gannáról, Döbröntéről. És vannak annyian, egy kis közösség van, amelyik felvállalja az ő német nemzetiségét, és van német nemzetiségi önkormányzatuk is.

M. A.: *Akkor ezek szerint az ide benősült vagy beházasodott embereknek fontos, hogy ezt a nyelvet és kultúrát tovább éltsék.*

M. L.-né: Erről most eszembe jutott, amit még nem mondtam, hogy mi mindig hívunk olyan vendéget is, egy nagyszülőt, aki igazi sváb származású, és tudja még az ő sváb hagyományait, hogy az ő gyerekkorában hogy játszottak, milyen családi események voltak, amiket tartani kellett. Szóba kerül a templomtól elkezdve mindenféle háztartásbeli dolog. Mesél a gyerekeknek, és oly érdeklődők a gyerekek, olyan kérdéseket tesznek

fel, hogy az ember tényleg csodálkozik, hogy hát a gyereket ez érdekli. Megkérdezik, hogy hányas volt a legjobb osztályzat. És hogy 7-es volt, például mesélte most a héten az Annus néni, aki itt volt. Nagyon jó dolgokat mondott, hogy mivel kötötték le a gyerekeket. Hogy csak otthon készítették játékok voltak, boltban játékot nem vásároltak. Mesélte, hogy nem volt út Gannáról Pápára, hanem csak egy kis köves út, amin gyalog kellett bemenni. Nem volt buszjárat meg autó se volt. Kocsi ritkán. Begyalogoltak és hazagyalogoltak. Vitték a kosárban a piacra az eladnivalót, meg hozták, amit vásároltak.

M. A.: *És az Annus néni itt él a faluban?*

M. L.-né: Igen.

M. A.: *És vajon neki egy ilyen alkalom után, mikor a gyerekeknek mesél, nem adódik, hogy a faluban is egy kicsit az iskolás koron kívülieknek is folytassa a meséit? Milyen jó lenne, ha a faluban is meglenne a hatása! Meg fogom keresni.*

M. L.-né: Érdemes az Annus nénit felkeresni, mert érdekeseket mond, jó beszélő, jó mesélő. Még nem olyan nagyon öreg. Jól hasznosító az, amit ő elmesél. Szemben laknak az önkormányzattal.

M. A.: *Mindaz, ami eddig szóba került, elég ahhoz, hogy a szülők ide hozzák a gyerekeket tanulni?*

M. L.-né: Nem feltétlenül. Ez még nem lenne elég. Mert ilyen nemzeti oktatás van Pápán is a Munkácsy iskolában. Az első gyerekek, akik Pápáról idejöttek, azért jöttek, mert a nevelési tanácsadó azt ajánlotta, hogy ide jöjjenek, mert itt nálunk 10-15-ös létszámú osztályok vannak. Tehát akire az odafigyelés fontos lenne, annak ajánlották. És nekünk nagyon jó kapcsolatunk van a nevelési tanácsadóval. Nem is szólva arról, hogy nekem három gyógypedagógus kollégám van az intézményben. Kevesen dicsekedhetnek ezzel, hogy a 17 emberből két diplomával, esetleg három diplomával rendelkező kollégák vannak. Tehát tanító és gyógypedagógus is. Ha probléma van, de még azt nem térképezték fel, hogy az mi pontosan, a gyógypedagógusnak van rálátása, hogy mi az, ami kezd kialakulni. Azt

muszáj feltárni és ott segítséget kér, és jó a kapcsolat a nevelési tanácsadóval. Kimondottan ajánlották a mi iskolánkat. Csakhogy egy idő után felmerül, hogy kit integrál ki. Nem haladhat meg a nagyon problémás gyerekszám egy bizonyos az arányt, mert akkor elviszi az osztályt abba az irányba. Meg kell az egészséges egyensúlyt találni. Tehát ez is egy indíttatás volt. És a családi légkör. Egy kis iskola vagyunk, és a családi légkört jobban biztosítjuk, mint egy mamut iskola. Ez egy biztos csábító erő, ezt gondolom. Tehát az idegen nyelv, az, hogy olyan végzettségű pedagógusok vannak, hogy kis létszámúak az osztályok. A legnagyobb létszám most is 25, ami emberbaráti. Ha túl sok sajátos nevelési igényű tanuló van egy osztályban, ha az 50%-ot meghaladja, ott nagyon nehéz azért a tanítás. Mert ezek a gyerekek nem fogyatékos gyerekek. A sajátos nevelési igény adódik abból, hogy valaki valamilyen tanulási nehézséggel küzd, tehát dislexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás. Valami funkciója nem úgy működik. És abból fejlesztő foglalkozást kap heti három alkalommal. De ahhoz a kisgyerekekhez órán is úgy kell hozzáállni, aki nem tud jól olvasni, hogy annak nem jó a szövegértése. Tehát akár milyen tantárgyat is tanítok, neki úgy tudjam előadni, hogy a szövegértést minél többféleképpen tudjam megközelíteni. Mutassak ábrát! Ő csináljon, manipuláljon. Azt gondolom, hogy az is előnye az iskolának, hogy a tanterület egy módszertanilag jól felkészült társulat.

Mi több pályázatban is részt vettünk, aminek követelménye a továbbképzés. Igen, tudom, nehezére esik az embernek, főleg úgy, hogy a hétvégéje megy rá. És nekem is nagyon sok hétvégém ráment, hogy szombaton volt Budapesten három napos – péntek – szombat – vasárnapos – továbbképzés. De az ember mindig újat tanul. És muszáj mindig tanulni. Az ember egyébként besavanyodik, beleun abba, amit csinál. Meg kell újulni! A 21. századi gyerekeknek nem lehet 20. századi módszerekkel tanítani. Muszáj, igenis, kell a számítógép, az interaktív tábla. Kell egy kis varázslás! Olyan információáramlatban van ez a gyerek, hogy én kiállok a katedrára, és csak hintem

az ígét, csak beszélek, hát arra előbb-utóbb ugye, lekonyul a füle. Az lepe-reg róla. Tehát énnekem minél többoldalúan kell megközelíteni a témát, mindig el kell egy kicsit varázsolni a gyerekeket, hogy legyen motivált, és őt is érdekelje a dolog.

Az a jó továbbképzés, amiről úgy jövök haza, legyen akár egy hétvégén, hogy na, most olyat tanultam, figyeljete ide, nektek is elmondom, mert ez olyan jó dolog volt. Akkor azt mondom, hogy igen, ezért érdemes volt. Rászántam az időm, ráment, ingyen volt, ez mindig vonzó, hogy nem kell fizetni azért a képzésért, etettek-itattak, jól van, de az idő nagyon drága. A mai világban nagyon drága az idő. Kell, hogy érdemes legyen valamire eltölteni. Vannak itt kollégák, akik önkéntes alapon is elmennek. Például a Vadaskert alapítványának volt egy bentlakásos képzése tavaly, ahol az olyan gyerekekkel foglalkoztak, akiknek olyan magatartászavara van, amire nem derül fény egy nevelési tanácsadós vizsgálaton. Egy hét alatt alakítanak ki róla egy szakvéleményt, és adnak tanácsot, hogy hogyan bánjunk ezzel a kisgyerekekkel. Volt két kollégám ilyenén tavaly, mert volt egy olyan kis tanítványunk, akivel kapcsolatosan nem tudtuk megfejteti, hogy hogyan tudnánk úgy közeledni hozzá, hogy haszna is legyen a nevelésnek, valami látszódjék. És tényleg hasznos dolgokat hallottak. Ez például egy nagyon jó dolog volt. Megvan az én kollégáimban az az érdeklődés, az a nyitottság, ami úgy gondolom, hogy a szakmai színvonalát is adja az iskolának. Minden iskola alapító okiratában benne van, hogy integráltan oktathatnak gyerekeket, diszfunctió-s gyerekeket, még enyhe értelmi fogyatékos is. De nem biztos, hogy van annyi felkészült gyógypedagógus. A Vajda Márta EGYMI utazó pedagógusai egyébként mindenhol ellátják a gyerekeket, ellátatlan kisgyerek nincs a járásban, ezt elmondhatom nyugodtan.

M. A.: *Az utazó pedagógusok mit csinálnak?*

M. L.-né: Ha nincs az iskolában sérülés-specifikus szakember, ők oldják meg a fejlesztésüket. Az enyhe értelmi fogyatékos, csak gyógypedagógus fejleszteti. De ha a diszlexiás

gyerekről a szakértői bizottság azt állapítja meg, és olyan szakvéleményt ad ki, őt is csak gyógypedagógus fejleszteti, vagy a gyógypedagógus irányításával fejleszthető. Ha én azt mondom, hogy az egyik fejlesztő órát szeretném matematika korrepetálásra fordítani, akkor leülök és megbeszélék egy egyéni fejlesztési tervet, hogy azzal a kisgyerekekkel hogyan haladjak, melyik területet fejlesszem. Minden ilyen kisgyerekeknek van egyéni fejlesztési terve, aminek alapján haladunk. És félvényként értékeljük, hogy mennyire jutottunk, vagy nem jutottunk, és akkor egy másik módszerre váltunk.

M. A.: *Ez jellemző a magyar iskolákra ma?*

M. L.-né: Igen, ez törvény által előírt kötelességük. Ennek kell működni. Ami nem működik, amit én nagyon hiányolok, és szintén előír a törvény, hogy mielőtt egy szakvéleményt kiállítanak egy kisgyerekről, jöjjön ide abból a bizottságból egy olyan gyógypedagógus, pszichológus vagy szakértő, aki a saját környezetében figyel meg azt a kisgyereket, az osztályközösségében. Mert egy két-személyes helyzetben, egy vizsgálati helyzetben nem sok mindenre derül fény. Lehet, hogy a betű kerekítésére sor kerül, a számolási készségére, de szociális kompetenciát nem lehet mérni kétszemélyes helyzetben, csak egy közösségben. Ott hogyan tud az a kisgyerek érvényesülni, elnyomott lenni, perifériára szorulni. Az csak egy közösségi viselkedésből látható. Eddig egyszer éltem meg, hogy volt itt ilyen szakértő.

M. A.: *Nincs rá ember?*

M. L.-né: Nincs ember, nincs idő. Mert elég sok kisgyerekről derül ki egyébként. Régebben azt sem tudtuk, hogy az a diszlexia mit takar, vagy létező fogalom-e. Csak azt láttuk, hogy akármilyen okos az a kisgyerek, mértek 130-as IQ-t és nem tud megtanulni olvasni. Hogy annak mi lehet az oka. Tanító néni már mindenféle módszert kitalál, hogy mi lehet az oka, mikor valaki ezt fölvetette, ezt az olvasási nehézséget, és az a diszlexia, és az tényleg egy kereszttezett dominancia lehet.

M. A.: *És, ha megállapítják egy gyerekről, hogy diszlexiás és olyan*

módszerrel dolgoznak vele, amit ajánl a szakember, látszik valami fejlődés?

M. L.-né: Annyira látszik, hogy volt olyan nyolcadikos gyerek, akiről kiderítették, hogy már tünetmentessé vált. Ezt akkor nem lehet elérni, ha valami szervi oka is van, ha organikus okra visszavezethető. Egyébként lehet olyan módszert ajánlani a gyerekeknek, olyan olvasási módszert, amivel ez tünetmentessé tehető. És volt ilyen. Nagyon jó intellektusú gyerekek kell lenni. Sok kisgyerekről nem is derül ki ez azért, mert tudja kompenzálni. Tehát olyan okos, hogy a kiolvasáskor fennáll a betűcsere – mert itt azok vannak, a b-d, b-p, ezeket cseréli – de kompenzálni tudja az eszével.

M. A.: *És biztos az, hogy jó, ha egy gyerek tud magáról egy hiányosságot?*

M. L.-né: Jó. Mint ahogy bármi betegségről, jó, ha tudom. Tudom, hogy ez a hiányom. És az az érdekes, hogy ha az iskolában ez egy elfogadott dolog, akkor az a gyerek nincs kiközösítve. Most például én ötödikben tanítok matematikát. Van egy olyan kisgyerek, akinek van ilyen szakértői véleménye, és írt egy matematika dolgozatot, amire nekem kellett kellett volna adnom, mert nem érte el azt a százalékhatárt, egy pont hiányzott. És akkor elővettem a szakvéleményt, hogy méltányosan kezeljük, meg használhatna segédeszközt ez a kisgyerek. És mondtam, hogy én erre most hármast adok neked, mert annyi erőfeszítésedbe került ennek a megírása, hogy én azt méltányolom. És megtapsolták a többiek, hogy ez az Ábel még nem írt hármast matematikából. És akkor az én szívem is boldog volt. A gyerek körbenézett, és mosolygott. És látta, hogy a többiek nem irigylik ezt a dolgot. Ha kisebb kortól ismerik az ilyen gyereket a társai, nem nézik onnan ki, nem közösitik ki. Befogadják, ott a segítség megy.

Van például a negyedik osztályban egy mozgássérült kislány, aki nehezen nyílik meg, és nem beszél. Azzal a gyógypedagógussal, aki már évek óta kezeli, igen. Elkezdett először a tárkarítónóval beszélni, akivel nem volt olyan feszélyezett kapcsolata. A buszsofőrrel. Tehát nem volt meg benne az a gát, mint ami egy pedagógussal kapcsolatban, és ővele beszélt. Ez az elektív mutizmus nevű, választott

némaság, így hívják ezt a beszédnehézséget, ez föloldódott a gyógypedagógussal. Talált egy kulcsot ahhoz a kislányhoz, amivel feloldotta. Na és, hogy nekem is bemutatja ezt, hogy hogyan tud olvasni. És nem tudott, és az a gombóc ott volt a torkában, és nem tudott. És akkor mondtam, hogy tudod mit, kimegyek az ajtón kívül és onnan hallgatom, és csak a Márta nének olvass. És akkor ez történt, hogy elkezdtem hallgatni, hogy olvas, és egyszer csak lassan benyitottam, csak úgy hallgatóztam, ő nem látott, én kívül estem a látókörén és mindig mentem beljebb, és nem hagyta abba. És mondtam, hogy ez énnekem olyan nagy dicsőség, hogy énnekem is olvastál és úgy örülsz neki, és most egy boldog napot szereztél nekem. És ez a kislány, aki mozgássérült, nagyon nehezen mozog, csak segítséggel tud helyet változtatni, magántanuló úgy, hogy heti 10 órában a gyógypedagógussal van, de egyéb órákon délig itt van és beülhet az osztályba egy ének-órára, egy környezet-órára, be nem kapcsolódik, kommunikálni nem kommunikál, de azt a tanító néni látja, hogy élvezzi a gyerek azt a közösséget. És ezt az elektív mutizmust le lehet küzdeni, hogyha szociálisan úgy kezeljük azt a kisgyereket, hogy az a gát oldódjon fel, hogy akarjon beszélni.

És most nagyon elmentem a gyógypedagógia terére, de engem annyira izgat ez a kérdés, két ilyen diplomamunkát is írtam, ahol a sajátos nevelési igényű gyerekeknek az integrált oktatását választottam témául, a járásban. A mi iskolánkban hogyan működik, a járásban hogy. Végeztem kutatást, hogy más iskolákban milyen a hozzáállásuk a pedagógusoknak. És nem éreztem ezt a pozitív hozzáállást, mint ami nálunk van. Bár nehéz. Tehát azt mondom, azért az egy nehéz feladat, hogy ha egy osztállyal szeretnék haladni, de tudom, hogy azokkal a gyerekekkel másként kell. Nehéz feladat, de izgat ez a kérdés engem. Ne legyenek kirekesztettek. Azt mondjuk, hogy egy világunk van, amibe nekik is bele kell férni. És igen, bele kell férni. Ez lenne a normális, hogy nem lennének kirekesztve ezek az emberek.

M. A.: *Hát mindenesetre ez egy olyan szemlélet, amit jó terjeszteni, és*

ezek a gyerekek terjeszteni fogják, ha ebben nőnek fel. És szerencséje van annak a családnak, falunak, városnak, amelyikbe ők tartoznak.

M. L.-né: Én ezt remélem.

M. A.: *Én azt gondolom, hogy meghatározó egy igazgató egy iskolában. Olyan iskolában biztosan nem tanítanál, ahol más lenne az igazgató. El lehetne csábítani egy olyan városi iskolába, ahol te lennél az igazgató?*

M. L.-né: Nem. Mert kivel dolgozok együtt? Az annyira fontos, hogy kik a munkatársaim, én akárhol nem lettem volna igazgató. Engem a munkatársaim tettek igazgatóvá. Tehát kiknek akarok a vezetője lenni? Ha tudom, hogy a hátam mögött olyan emberek vannak, akik követnek engem, akkor akarok igazgató lenni. Egy passzívabb közösségben nem lennék szívesen. Itt mennyi tanítvány itt maradt!

M. A.: *Egy 17 tagú tantestületből 7 a tanítványod volt. Ha ők ide visszajöttek, vonzotta őket, hogy újra együtt legyetek, nekik fontos, hogy együtt dolgozzatok. Sokat és jól. Rólad ez egy diáknak is kiderül.*

M. L.-né: Igen, ez is amellel szólt, hogy én ezt elvállaltam. Sokat hezitáltam egyébként, mert nekem olyan vezetőim voltak, akikre úgy néztem fel, hogy tudtam, én nem tudok olyan lenni. Karizmatikus egyéniségek. Rövid ideig volt énnekem az az igazgató bácsi főnököm, aki felvett. De az egy kézfogással eldöntötte, hogy én jó munkaeörje leszek. Úgyhogy nem kellett állásinterjú, hogy engem kifagasson, hogy mihez értek, vagy mi az, amit még tudok csinálni, látta bennem talán azt a tüzet, ami egy frissen végzett, friss diplomásnak a szemében kell, hogy csillogjon, hogy ővele a világot ki lehet forgatni a négy sarkából. Tud zongorázni? Igen. El tudná vállalni az iskolai kórusvezetést? El tudom vállalni. Tud még, ó, kémiát is tud tanítani! Kémia szakosunk nincs. És akkor matematika, nagyon jó.

Énnekem kell az a bátorítás, kell az az elismerés is, az a kis vállvétel. És egy falusi iskolának minden falusi ünnepélyen ott kell lenni, és szerepelni kell. Volt itt járási könyvhét megnyitó, ahol az énekkar lépjen fel. És mit énekelhetnénk, Istenem, ezekkel a kisgyerekekkel. Olyan prob-

lémák adódtak az embernek, mindet megoldottuk. Mindent meg lehetett oldani. Mindig szerepeltem. És én akkor 3 év után kaptam egy miniszteri dicsérő oklevelet. Ez már akkora szó volt, egy fiatal kollégának 3 év után ez egy olyan vállvétel, ami aztán meghatározza az életét. Aztán helyt kell állni, mert be kell bizonyítani, mindig legalább annyit nyújtani, vagy többet, mint amiért azt kaptam. És a Benkő Jenő igazgató bácsi volt, akinek köszönhettem. Ő volt itt, amikor én ide jöttem.

M. A.: *Ő volt, aki a kézfogásból tudta, hogy választ téged. És még meddig igazgatt?*

M. L.-né: Öt évig. Az ő felesége volt, aki azt a kis nemzetiségi kórust, a sváb kórust vezette. A gannai iskolát vezették. Tanító néni a felesége, az alsósokat tanította összevontan, ő meg a felsősöket tanította. Egy falusi iskolában összevont osztályok voltak. És akkor ide kerültek, ő lett igazgató, a felesége éneket és magyart tanított. Az ő iskolájukat bekörzetezték. Régen minden faluban volt iskola. Kupon, Gannán, Döbröntén, mindenhol, csak összevont osztályok voltak. És akkor szépen, lassan bekörsztették először a kisebb létszámú osztályokból a gannai gyerekeket, a döbrönte gyerekeket, aztán a kupiakat. Végül, ha jól emlékszem, talán '68-'69-ben már idejárt mindenki. Lett egy ilyen körzeti iskola.

De ez az épület maga még szolgálati lakás is volt. Volt kolléganőnk lakott itt, egy pedellus, aki lent a földszinten lakott. Tanítottunk a könyvtárban is, ott is volt egy osztályterem. Olyan kis létszámú osztály is volt, hogy a mai szertárba befértek. 10 gyerek alkotott egy osztályt. Tehát lassan fejlődött. És akkor voltak mélyrepülések. Ugye ez a demográfiai hullám begyűrűzött hozzánk is, csak 100 gyerekünk lett. Annyira megcsappant a gyerek létszám. Egyrészt meg, ilyen önkormányzati vitából származóan a döbrönte gyerekek egy részét elvitték. Elvitték a katolikus iskolába. Mert nem körzetes iskola. Csak egyházi iskola vehette fel a gyerekeket. És elvitték a gyerekeket oda, mert valami költségvetési nézeteltérés volt. És akkor megcsappant a létszám. És a normatív támogatás olyan kevés volt,

hogy ebből iskolát finanszírozni nem lehetett. És akkor kicsoda ragyogó ötlete volt a következő igazgatónőnek, aki a Benkő Jenő bácsi után következett. Dr. Orbán Jenőné volt, aki énnekem egy példakép. Ő megint egy olyan ikonikus egyéniség, hogy nem is tudom, hogy tudnék-e hozzá foghatót mondani. A Varju Kati néni talán, aki úgy a vállára tudta venni és olyan ötletei voltak. Kitalálta, hogy csináljunk mi itt egy háziasszonyképző iskolát, a 8. osztályt végzett lányoknak, akik egy ipari iskolában sem ütik meg a mércét, akik gyenge tanulmányi képességűek, akik valahonnan már kimaradtak, azokat mi karoljuk föl. És ugyan tanítsunk nekik olyan tantárgyakat is, mint matematika, magyar kisebb óraszámában, de amit egy háziasszony csinál, a szabás-varrás, a takarítás, a főzés, ezeket tanítsuk meg. Amit gyakorlatilag hazulról kellene egy kislánynak hozni, de a mai gyerekek nem hoznak ilyeneket, mert nincs idő erre. És először nagyon-nagyon gyenge kis gyerekanyagot kaptunk. Tényleg azt mondom, olyan minimális tudással rendelkeztek, minden nehezükre esett. De elkezdtek főzni tanulni, és lettek sikerélmények. Meg lettek dicsérve a takarításban. Hogy ablakot úgy pucolnak, hogy na. A takarító néni lett a szakoktatójuk. És ezek a gyakorlati sikerélmények olyan motivációt jelentettek ezeknek a gyerekeknek, hogy elkezdtek tanulni az alaptantárgyakat. És ezek között a gyerekek között volt, akinek diplomája lett. Elvégezte itt azt a két éves háziasszonyképzőt. Utána viszárszairatkozott levelezőre, esti tagozat egy gimnáziumban, leérettségizett és diplomája lett. Hogy könyvelő lett, könyvelő cége van egy olyan kislánynak, aki nálunk a háziasszonyképzőben két évig tanult. És jöttek vissza osztálytalálkozóra. Ahogy beszélgettem velük, olyan örömmel tölti el az embert.

M. A.: *És miért nem lehetett ezt az iskolát megőrizni?*

M. L.-né: 2000-ben azért szűnt meg, mert akkor annyira lecsökkent a létszám. A kötelező beiskolázás miatt az iskolákba mindenkit fel kellett venni. Hozzánk tényleg csak 8 vagy 10 gyerek iratkozott be. Volt év, hogy volt 38 gyerekünk ilyen. És akkor ezt

még megfejtük, hogy gyorsítottak, hogy egy OKJ-s végzettséget adjunk hozzá, vagy varró munkás. Ezt a kettőt is oktattuk. Mivel a beiratkozás időpontjában nem jelent meg 10-nél több gyerek, ezért nem lehetett osztályt indítani, és fel kellett függeszteni. Bármilyen tevékenység amit felfüggesztenek, az meghal. Így elsorvadt ez a szakiskolai rész, de kezdett föltámadni a másik oldal, az általános iskola, és szép lassan visszajöttek a gyerekek. Pont ezek miatt a lehetőségek miatt, amiket elsoroltam. Azt gondolom, hogy ez az általános iskola így is megállja a helyét. Nincs erre most szükségünk, hogy szakiskola is legyen. De azt gondolom, hogy egyébként meg szükség lenne erre a képzésre nagyon. Nagyon sok gyereknek lenne szüksége erre.

M. A.: *Biztos vagyok benne. És a szakiskolában milyen tanári gárdával sikerült megoldani a a szakképzést?*

M. L.-né: Mi tanítottunk szinte mindent. De, egy szakács, aki a konyhán egyébként a szakács volt, volt a szakoktató. A varró munkásnál volt egy varrónő végzettségű szakoktató, aki szintén bejárt. Főzést tanított még egy nyugdíjas óvónő. Nyugdíjas volt a gyors- és gépiró szakoktató, mert azt is tanultak ezek a gyerekek. Óraadókkal tudtuk megoldani. És még mi tanítottunk. Gyakorlatilag a 9., 10. osztály volt, két éves. És adott egy végbizonyítványt. Nem szakképesítést, de abban a bizonyítványban a tanúsítvány szerint felsorolták, hogy milyen tevékenységekre alkalmazható ez. Konyhai kiegészítőnek, vagy óvodai dajkának, vagy bébiszitternek. Csecsemőgondozást, csecsemőápolást is tanultak. Segéd munkakörökbe lehetett ezzel elhelyezkedni. Néhány kislány elvesztette ezt a tanúsítványát és felkeresett engem, hogy tudnék-e kiállítani. Ilyet nem tudok kiállítani, de igazolást tudok arról adni, hogy ezt ő sikeresen elvégezte, és hogy ezekre a munkakörökre alkalmazható.

M. A.: *Az ipari iskola ilyen jellegű képzést nem folytat?*

M. L.-né: Nem, szerintem.

M. A.: *De hát ez végtelenül fontos lenne.*

M. L.-né: Most hallottam, hogy a Mezőben indul gazdaképző. Hogy

pontosan milyen tantárgyakat tanulnak, ezt nem tudom megmondani, de azt gondolom, annak is ilyesmi jellege lehet. A mienknek ez volt a neve: Háziasszonyképző szakiskola.

M. A.: *És ilyen feltehetően sem Pápán, sem a környékén nincs.*

M. L.-né: Nem tudok róla.

M. A.: *Szükség lenne rá. Ezeknek az ismereteknek, gyakorlatoknak az átadása nem oldódik meg generációról generációra.*

M. L.-né: Énbennem bennem van ez az oldal is.

M. A.: *És tud az iskolátok olyan diákot nevelni, akiben így meglesz ez az oldal is?*

M. L.-né: Biztos, hogy tudunk. Először is a pedagógus egy minta, egy példa. Olyannak kell lenni, hogy az követhető legyen.

M. A.: *Igen, ez biztos. De hogy meg tudja-e oldani az iskola, hogy ami nem öröklődik a családban, azt az iskola megadja? Hogy tudjátok-e azt biztosítani, amire te azt mondod, hogy te igen. Ez ugye a te esetedben múltott egyértelműen a családon és hát nyilván az iskolában is értek hatások, ha Varju Kató néni a látóteredben volt. De első helyen mondtam a családot. Gondolod-e azt, hogy azzal a hiánnyal, amivel egy gyerek bejön az iskolába, a pedagógusok tudnak mit kezdeni, hogy képesek-e pótolni azt, amit a család nem adott meg egy gyerekeknek?*

M. L.-né: Nem tud mindent kompenzálni az iskola. Bár én úgy érzem, hogy egyre többet hátrítanak a családok terheiből az iskolára, de nem igaz, hogy mindent lehet. 3 éves koráig azt a kisgyereket olyan alapdolgokra meg kellene tanítani, olyan szokásrendszert kialakítani, rendet az életében, amit nem lehet az iskolában. Nem 6 éves korában kellene elkezdeni. Tehát mindent nem lehet kompenzálni. Sok mindent igen. Nevelünk is, nem csak azzal, hogy példát mutatunk. Az ember próbálja a szokásokat kialakítani, a legegyszerűbb dolgokat, mondjuk, hogy köszönünk. Egy faluban különösen. Mondtam, itt lehet, hogy te nem ismered azt a nényt, de ő tudja, hogy a kovácsi iskolába jársz, neked mindenkinek köszönni kell. Ha az iskolába bejön egy vendég, akkor köszönni kell. Alap dolgokat próbál

az ember kompenzálni, mindent nem lehet.

M. A.: Szerinted mi lenne az, amit egy faluban be kéne indítani, kikre támaszkodva, ami elterjeszti azt a fajta tudást, amitől valaki másképpen lesz avval a megszülető gyerekekkel, mint ahogy van, úgy önmagától? Mert szerintem minden iskolának érdeke lenne, meg hát ennél fontosabbat is mondok, minden családnak érdeke lenne, hogy ne egy olyan gyereket adjon iskolába, akivel már nehéz mit kezdeni.

M. L.-né: Azt gondolom, lehet, hogy el lehetne kezdeni egy védőnőnek valami kismamaklubszerűt működtetni, ahol mondjuk szakemberekkel esetleg leülni és mondjuk esetleg jó tanácsokkal ellátni a szülőt. De hát azzal teli van mindenkinek a padlás, meg azt mondja, hogy ott az internet, és majd én onnan mindent megtudok.

M. A.: De ha csinálna olyan kismama klubot, ahol jól éreznék magukat az emberek, mert viheti a gyereket is, előkerülnek a tapasztalatok, és az se baj, ha a baba ott éppen sír, akkor senki nem mondaná az internetet. Akkor fontos lehetne az együttlét. Szóval elképzelhető, hogy egy védőnő, aztán pedig egy óvodai pedagógus a következő korosztály szüleinek beszélgetve, jó példák bemutatásával, a mi miért jó elmondásával tehetne a jó gyereknevelésért, a jó szülő-gyerek viszony kialakulásáért. És akkor az iskolában, amikor te meg tudod szólítani a szülőket, már érteni fogják a nevelési szempontjaidat és fontos dolgokat tudsz közvetíteni.

M. L.-né: Amikor eljönnek a szülői értekezletre, mondjuk 80-an vagy 90-en, akkor az egész iskolának beszélek. Ez év elején van, meg félévkor. Én, amit mindig szoktam hangsúlyozni, és nem győzöm elégszer, hogy meséljenek a kisgyerekeknek. Hogy a mese egy olyan fontos dolog, hogy belső látása legyen. Hogy ne a tévét nézze, hanem ő magában mozzon filmet. Alakuljon belső kép a kis fejében. Meg hát legyen szókingse annak a kisgyerekeknek, amivel itt majd meg tud szólni. Meg mindenbe be kell vonni otthon. Nem lepasszolni, amikor téztát gyúrok, amikor a kertbe kimegyek. Most erről a kertről eszembe jut, hogy például most 4 éven keresztül volt egy

lehetőség, hogy a fiatal gazdaszövet-ség fölajánlott vetőmagot. Jött egyszer egy tájékoztató levél, hogy az Agrya Fiala Gazdák Szövetsége fölajánlja, hogy a Vesd bele! mozgalomban vegyünk részt. Hány kisgyerek igényel magot? Azt gondolná az ember, hogy minden kisgyerek igényelne magot. Nem. Nekik nincs is kertjük. Nem művelik, csak füvet nyírnak. És akkor mégis elindult. És olyan jó magokat kaptak! Hogy ezek a gyerekek milyen retkeket hoztak! Fényképezni kellett a kertet, miközben nőnek a növények. Hogy égig érő borsó lett, kétméteres kordonra futtatták föl azt a borsót.

M. A.: Ilyen jó minőségű magot kaptak!

M. L.-né: Nagyon jó minőségűt. És olyan szívesen csinálták. 4 éven keresztül csinálták.

M. A.: És ki segítette a gyerekeknek otthon, a szülő? A nagyszülő?

M. L.-né: Szülő, nagyszülő. De többségében szülők azért. Belevitték a szülőket a gyerekek. És én ezt olyan jó ötletnek találtam. Lehetett volna művelni iskolakertet is. Az az igazság, hogy mikor? Hogyha elindítasz egy kertet, akkor nem mondhatod június 15-én, hogy becsuktuk, mert a termést még nem szüreteltük le. Most melyik gyereket csábítom én ide vakáció alatt, hogy kapáljon, öntözzön? Meg hát a pedagógusnak is, a szabadság szabadság. Tehát így iskolakert nincs. Van egy kis fűszeres itt a hátsó udvaron. Egy kis gyógynövényes. Van a biológia tanárnak egy kis ökoszak-köre. Ők azok, akik a gyógynövényest

rendben tartják. De nem lenne rossz a gyerekeket megtanítani, mert nem biztos, hogy otthon megtanulnak kapálni, ásni, kertészkedni. És azért egy falusi portán mégis csak az lenne mindenkinek a dolga. Az egy olyan jó kis testmozgás egyébként. Meg jó levegőn lenni. Van eredménye, amit be tudok mutatni. Olyan boldogan hozták a gyerekek azokat a retkeket. Mondtam, hogy én életemben nem tudtam ekkora retkeket termelni.

M. A.: És körülbelül hány gyerek volt, aki vállalkozott a vetésre?

M. L.-né: Először csak alsósok, és maximum száz vetőmagcsomagot lehetett rendelni. Volt retek, borsó, karalábé, sárgarépa. Ötfélét lehetett ültetni. Amiket lehet nyersen is fogyasztani. Sikerélménye van vele a gyerekeknek. Ez egy olyan jó kezdeményezés volt! Négy éven keresztül, úgy emlékszem, még az idén is kaptunk ilyen magokat.

M. A.: A legkisebbek, 1-től 4-ig?

M. L.-né: Igen, csak alsó tagozatos lehetett. De a következő évben ő már felsős lett. Nem kérhet? Dehogynem! És akkor neki is kértünk. Aztán végül így kiterjesztettük. Tehát mind a 100 csomagot kértük, amennyit lehetett. És kiosztottuk. Ez is egy olyan lehetőség, amit meg kell ragadni. Ez megint olyan, mint a Határtalanul pályázat, amivel lehet menni külföldre a magyarok területére kirándulni. És mi voltunk Szlovákiában. Tettünk egy kis körutat, ez is volt a célja. Elin-dultunk Pozsonyból, Besztercebánya, ott aludtunk, és Komáromnál jöttünk

„Határtalanul” Szlovákiában

vissza. És az egyik helyen egy magyar középiskola működött, ahol mi szállást kértünk, annak a kollégiumában laktunk. És ahogy fogadtak bennünket, a gyerekek sehol nem érezték olyan jól magukat. Nagy terület, az a szabadság, az a játék. Az a magyar szó, az a vendégszeretet, ahogy azt a vacsorát nekünk föltállták. Annyira jó volt. Nagyon jól érezték magukat a gyerekek. De hát az egész kirándulás alatt is, szájátva mindenhol.

M. A.: *És mennyi gyerekkel sikerült kirándulni?*

M. L.-né: Tizenkilencel. Egy osztály. Mindig csak a 7. osztályosok mehetnek. Ez csak egy korosztálynak van kiírva. És most megint pályáztunk, és nyertünk is. Úgyhogy májusban megint Szlovákiában, egy másik körutat tervezett a tanár néni. Merthogy túl sokba se kerüljön. Mert a szállást és az utazást támogatja, a többit nem, ez a pályázat. Tehát az étkezést nem. Meg, ha be akarok menni valamit megnézni, a belépőjegyet sem. Tehát ki kell gazdálkodni az osztálypénzből, kell valami kis szülői támogatás, egy kis önkormányzati támogatás, hogy finanszírozni tudja az ember.

M. A.: *A szülőknek nem kell annyit fizetni, hogy amiatt ne tudjon gyerek jönni?*

M. L.-né: Nem. Senkinek nem kell ezt visszamondani. Ez nem akkora tétel. Ez egy háromnapos kirándulás.

M. A.: *Jó, hogy így döntöttek el, hogy ez van a legközelebb, akkor erre kell menni.*

M. L.-né: Van nekünk testvércapcsolatunk Erdélyben, csak annyira messze van, hogy oda nem érdemes úgy elmenni, hogy ott egy napot tölt az ember és visszajön. Mert most hívtak engem, az ottani igazgató, hogy január 22-23-án lesz az iskolában az iskola névadójának emlékére, születési évfordulójára egy ünnepség sorozat, és menjünk el. De hát január 22-én? El nem tudom képzelni, hogy ott ne legyen hó. Hogyan tudnék én oda elmenni úgy, hogy elmegyek egy nap, ott vagyok, és már harmadnap jövök haza? Így nem szeretnék. Azt gondolom, hogy nem az az idő alkalmas. Nekünk jobb lenne egy nyári, és én hívtam is őket, hogy nekünk egy evezős táborunk van nyaranta, két-évente. És Az idén éppen Dunaszige-

ten voltunk, hívtam őket, hogy jöjjenek erre el. Úgy gazdálkodunk, hogy azoknak a gyerekeknek semmibe ne kerüljön. Utazzanak ide, mi őket el látjuk. A szállást, mindent megoldunk ott, nyaraljunk együtt. És nem jöttek. Nem tudom, miért hiúsult meg. Nekik is elég költséges már az ideutazás is. Úgyhogy lehet, hogy ez is oka. Hosszasan nem volt állandó igazgatója ennek az iskolának, évente megbíztak valakit, nem volt érdeke, hogy kezdeményezzen valamit. Most ez a kinevezett igazgató ezt az elejtett fonalat felvinné a két iskola között, és hogy indítsunk el valamit. Mondtam, hogy ezt nem tartom alkalmasnak. Egy tanítás nélküli helyzet kellene, amikor nem csak pedagógus, hanem gyerek is megy. Én többször is voltam Erdélyben. Énnekem az egy olyan megnyugvás. Azt a környezetet idézi föl, amiben én gyerek voltam falun.

M. A.: *És egy gyerek is megélhetné azt.*

M. L.-né: Kellene is. Az ő magyarságukat megélni. Én ott sírtam a műsoron, amit előadtak. Annyira megindító volt. Amikor legutóbb ott voltunk.

M. A.: *És ez is Vargyason volt?*

M. L.-né: Igen. Ott is van olyan gárda, bár cserélődtek a pedagógusok nagyon sokan, nyugdíjba is mentek. És a fiatal pedagógusok nem helybeliek, hanem odajárók. Még bele kellene nevelődniük, hogy akarják azt, amit. De vannak néhányan, akik még szeretnének. Ezt a kapcsolatot fönntartani e-mailben szoktuk, üdvözlöt meg érdeklődés szintjén. De azért a találkozás, az az igazi.

M. A.: *És nem lehetne megszervezni, amit a régi családok, hogy gyerek ide két hétre, és az a gyerek meg oda két hétre?*

Tannheim és Vargyas, a két testvérváros

M. L.-né: A családok között azért van ám kapcsolat. Mert voltunk mi úgy kint, hogy családtagok is jöhettek. És akkor övelük, az ottani családokkal, akinél laktak, ez a kapcsolat megvan. Úgy is volt, hogy eljöttek ide. Gyerekek együtt ezek a családok ki tudtak menni. Az önkormányzati titkárnő a családjával minden évben megy Erdélybe. A másik a német kapcsolat. Ha már egyszer nemzetiségi iskola vagyunk és német nyelvet oktatunk, nekünk ez a másik testvérkapcsolat is fontos, Tannheimmel. Szerintem vonzó dolog, hogy a gyerek abban a nyelvi környezetbe lehet. Jöttek onnan is, és mentünk mi is cserelátogatásra.

Amit én soha nem képzeltem el, hogy egy német iskolában megszüntetik a felső tagozatot, az ott bekövetkezett. Németországban megvalósult egy gyönyörű, felújított iskolaépület, ami 8 osztályos volt, amiben színpad volt, technika terem, uszoda. És ott most csak alsó tagozat működik, nincs kihasználva. Ezt nem gondoltam, hogy ez megtörténik. A gazdasági helyzet rákényszeríthette őket, hogy csak az alsó tagozatot működtessék. A két testvértelepülést ez úgy érinti, hogy onnan az alsós gyereket már nem engednek ide el. Felsőst még csak-csak. Két tanár eljött velük, 10-15 gyerekkel. És akkor tanácsoltam ott az igazgató úrnak, a polgármester úrnak, hát jöjjön család. Jöjjön el két tanár, három szülő, de jöjjön el 10 gyerek. És akkor öt felnőttel, 10 gyerek. Megoszlan a felelősség. Ahol van egy negyedik osztályos, de felsős testvére van, így jöjjön el egy testvérpár. Nem nagyon kapacitálták eddig magukat, de én hajtom ezt az ügyet, én úgy nem szeretném elengedni. Mert a mi részünkről szívesen mennek a gyerekek. Melyik gyerekeknek van arra lehetősége, egy falusi kisgyerekeknek, hogy Németországba egy hétre elmenjen? A távolság is elég nagy, mert ez is 800 kilométer körüli.

M. A.: És Vargyas hány körül belül?

M. L.-né : Még több. 900 és 1000 között, valahogy így. Mindegyik nagyon messze van. De mind a két kapcsolat az iskola kapcsolatával indult. Tehát a községek kapcsolata az az iskola indítványa volt. És először iskolák között lett, aztán így kiteljesedett

Renezsánsz nap, 2008.

a községek között is. És azt is a kollégáimnak köszönhetem. Itt volt egy olyan talpraesett német tanárnő, van is, osztályfőnöke is voltam, aki elindította. Keresett egy német hirdetést, hogy egy iskola testvériskolát keres. És akkor mi fölvevük a kapcsolatot, irt egy levelet az ottani igazgatónak. Először eljött az igazgató és a felesége, nagy csinnadrattával főztünk nekik, mert ez még nyáron volt, az egész tantestület sürgött-forgott, főztünk finom magyaros ételeket.

M. A.: Ez hányban lehetett?

M. L.-né: 96-ban talán? Utána a tantestület eljött. Akkor ők is megnézték. Utána lehetett gyerekeknek. Mi is elmentünk, és mehettek a mi gyerekeink is. Saját gyerekeim is volt kint. Én is kísértem gyerekeket, a gyerekeknek ez nagyon nagy élmény. Ott is családoknál voltak elszállásolva, és hát kénytelen beszélni a gyerek. Ha enni, inni kér, akkor kénytelen beszélni. Ez egy nagyon jó dolog.

M. A.: Mi nem került vajon még szóba?

M. L.-né : Az, hogy például az embert beleviszik a pályázatok olyanba, amibe lehet, hogy magától nem menne bele. Például kötelező elem volt a 3 hetet meghaladó projekt, tehát több mint 21 napig tart. Az alatt valamilyen téma köré kell gyűjteni anyagot. Tanórai és tanórán kívüli dolgokat is. Ez a TÁMOP 3.1.4-es pályázatunknak egy kötelező eleme volt. De még mielőtt – mert ez 2009-10-ben volt –, anélkül, hogy tudtuk volna, csináltunk mi egy olyan reneszánsz napot és olyan reneszánsz heteket! 2008-ban volt Má-

tyás király évfordulója, a reneszánsz év. És akkor kipattant a fejünkből, hogy mi lenne, ha csinálnánk egy ilyet. És az egy olyan jó dolog volt! Ahogy arra készültünk. Betanítottunk reneszánsz táncot, reneszánsz színdarabot. Reneszánsz zenekart hívtunk. Én zászló bemutatót csináltam a gyerekekkel. Zászlódobálás, hajtogató volt. Akkor lovagi tornát. Beöltöztünk. Mindenki varrt magának jelmezt, reneszánsz ruhákat.

M. A.: Az összes gyerekeknek volt?

M. L.-né: A gyerekeknek is volt, pedagógus is, mindenki varrt magának. Szülők is öltöztek be néhányan. És azt egy napra koncentráltuk, amikor itt olyan forgatag volt! Sátrak fölállítva, kézműves sátrak. Rajzolók jöttek, akik a gyerekeket megörökítették. Közben folyt a lovagi torna, a bemutató, délután a színdarab, a tánc. Lovas kocsis vitte kocsikázni a gyere-

Kenyér projekt

Világgyalogló napon a Szirti sasokkal

keket. Emlékezetes nap volt. Akkor még nem tudtuk, hogy ezt úgy hívják, hogy projekt. Csak amikor minket közleltek erre, hogy csináljuk. És akkor találtuk ki, hogy kenyér projekt, és akkor a kenyérről szólt. A búzától a malmok látogatásán át a kenyérsütésig. Van kemencénk, hát milyen isten-áldotta dolog, hogy ki lehet használni, itt tudunk sütni. Az összes gyereknek sütöttünk, minden hétvégén, pénteken kóstoló volt. Minden osztály sütött valamit és azt kóstoltuk. Kenyér-félét vagy péksütemény félét. Volt víz-projekt. A gyerekeknek kellett a vízzel kapcsolatos dolgokat összegyűjteni. Vízi járművet csinálni, ami működőképes. Egy nagy medencét fölállítottunk, és ott ki lehetett próbálni, be lehetett mutatni, hogy mit tud a vízi jármű, mit tud a gyerek. Volt színes hetek, ízes hetek.

Az idén játék hetek lesznek, tavasszal, áprilisban. Erre mindenféle játékot próbálunk csoportosítani a tábla játékoktól a labdajátékokig. És próbálom majd a szülőket is bevonni. Ennek lesz egy projekt zárónapja és azon a záró napon szeretném, ha családias lenne a dolog, ha lennének szülők is.

M. A.: *És gondoltál a falubeli, régi, még tán meglévő játékokra? Tárgyak-ra?*

M. L.-né: Igen. Gondolom, hogy aki a néptáncot oktatja, tud ilyen népi játékokat. A métát például tanítja.

M. A.: *Gyönyörű helyen van ez a Pápakovácsi. Van kirándulás? Túra?*

M. L.-né: Igen, van a Szirti sasok túraszakkör. Viszik a gyerekeket, szombatonként. Nagyon jó, hogy van ez a kis iskolabusz, és csak ennyi gyerek mehet. Ez viszont a hátulütője, mert nagyon-nagyon sokan szeretnének. Mert a szülőnek nincs arra ideje, energiája, hogy ő vigye. És olyan szívesen mennek ezek a gyerekek. Most például a Somlón voltak, a hétvégén megmászta, voltak a kilátóban. Nagyon-nagyon élveztek. Voltak pincében, kétfélében is, egy hagyományosban, megnézték az ottani eszközöket, meg egy modernben, a Tolnai pincészetben, hogy az milyen. De két héttel azt megelőzően világgyalogló napra nevezünk. Így hívták ezt. A turisztikai társaság, vagy valaki hirdette ezt a lehetőséget és lehetett nevezni.

Majd kapunk talán egy pólót vagy valami emléket, de a lényeg az volt, hogy menjünk együtt a gyerekekkel, és gyalog tegyük meg azt a túrát, innen Attyapusztára, Attyapusztáról át Gannára, Gannáról Döbröntére, ki az Ödön-forráshoz. Ezt mind gyalogosan megtenni, közel húsz kilométer.

M. A.: *Bírták a gyerekek?*

M. L.-né: Nagyon. És a kisebb gyerek még jobban bírja. És rácsodálkozik mindenre. Nehezen indult a dolog, rossz idő volt. Egész héten esett. Menjünk, ne menjünk. Ha már pályáztunk, muszáj menni. És akkor mondtam, hogy az én férjem azt szokta mondani, 11 órakor vált az idő. Ha 11 órakor már nem esik, akkor induljunk el. Hát szemetel. Induljunk el. És olyan szép idő lett! Abba az őszi erdőbe, ahogy besütött a nap, azok a fények, az olyan gyönyörű volt és olyan szépen sikerült ez a kirándulás, olyan boldogan jöttünk haza. Én is elmentem. Nem szoktam, de néha csatlakozom. Én is olyan boldogan jöttem haza. Feltöltődés az embernek. És annyira kellene egyébként, hogy legyen egy kicsit a természetben, és állandóan ne kattogjon az agya, kicsit kapcsolódjon ki és töltődjön. Menyire más a gyerek, amikor nem az órán ül! Azt az oldalát is kéne látni ám! Hogy mit mutat meg neked, mit vett észre. Nézzek oda! És akkor elcsodálkozunk egy csigalenyomaton egy kőben. Akkor elkezdem mesélni a Pannon tengert és a vízi élőlényeket és a megkövesedést. Tátott szájjal hallgat. Ezek olyan jó dolgok!

M. A.: *Most ekkora beszélgetésre nyílt alkalmunk, majd máskor folytatjuk. Köszönöm.*

M. L.-né: Köszönöm, hogy eljöttél.

MOLNÁR LÁSZLÓNÉ matematika, kémia, pedagógia szakos tanár, 1977-ben végzett a Pécsi Tanárképző Főiskolán matematika-kémia szakon. Pápai lévén Pápakovácsiban, az általános iskolájában helyezkedett el, ahol ma iskolaigazgató. Második diplomáját, a „Közoktatási vezető” diplomát igazgatói megbízásakor szerezte. A veszprémi Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Karán mesterképzésben vett részt és pedagógia tanári végzettséget szerzett 2013-ban. Elismerték a „Genius Apáczai-díj” ezüst fokozatával, a következő indoklással: „Innovatív, kreatív, sokoldalú személyiség. Irányítása alatt olyan intézmény-együttes működik, amelynek alapja a gyermekszerepethől, gyermeki jogok tiszteletéből, a gyermek-centrikus szemléletből táplálkozó pedagógia. Kiemelt figyelemmel kíséri a hátrányos helyzetű diákok fejlesztését és a tehetséggondozó munkát. Sokat tesz az Apáczai Kiadó tankönyveinek megismertetéséért, maga is részt vállalt a felsős matematika tankönyvcsalád megalkotásában, kipróbálásában.” 2010-ben Németh László-díjjal tüntette ki az Oktatási és Kulturális Miniszter a gyermekek harmonikus fejlődéséért végzett munkájáért.